

Nesprávný postup, vedoucí k odpovědnosti státu

Za nesprávný postup, vedoucí k odpovědnosti státu, je třeba považovat i nevydání či opožděné vydání rozhodnutí (mělo-li být, v souladu s konkrétními pravidly, správně vydáno či vydáno ve stanovené lhůtě).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 2809/2006, ze dne 19.2.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně MUDr. A. S., zastoupené advokátem, proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti ČR, o náhradu škody, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 24 C 130/2001, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. dubna 2006, č. j. 20 Co 16/2006-123, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 4. 2006, č. j. 20 Co 16/2006-123, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se vůči žalovanému státu domáhala zaplacení částky 198.962,50 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody, která jí měla vzniknout nečinností Obvodního soudu pro Prahu 6 v soudním řízení zahájeném dne 24. 2. 1995 a vedeném pod sp. zn. 9 C 71/95, jehož výsledek byl rozhodující pro řízení zahájené dne 2. 2. 1995 a vedené u téhož soudu pod sp. zn. 11 C 102/96 (původně u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 19 C 31/95), v němž se žalobkyně po žalované společnosti C. U., spol. s.r.o., domáhala zaplacení částky 100.000,- Kč s příslušenstvím z titulu bezdůvodného obohacení. Protože usnesením Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 13. 10. 1999, č. j. 99 K 47/99-12, byl na majetek C. U., spol. s.r.o. v likvidaci, prohlášen konkurs, jenž byl následně zrušen pro nedostatek majetku, bylo žalobkyni v důsledku průtahů v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 9 C 71/95 znemožněno domáhat se svého nároku po uvedené společnosti.

Poté, co byl vyhovující rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 18. 2. 2004, č. j. 24 C 130/2001-48, zrušen usnesením Městského soudu v Praze ze dne 25. 6. 2004, č. j. 14 Co 158/2004-68, s pokynem, aby při zkoumání, zda je mezi škodou a nesprávným úředním postupem soudu vztah příčinné souvislosti, vyřešil jako prejudiciální otázku úspěch žalobkyně v řízení, nebýt průtahů, Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 9. 11. 2005, č. j. 24 C 130/2001-97, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 198.962,50 Kč s 10% úrokem z prodlení od 26. 6. 2000 do zaplacení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně se žalobou ze dne 2. 2. 1995 u Obvodního soudu pro Prahu 6 (původně u Obvodního soudu pro Prahu 3) domáhala proti žalované C. U., spol. s.r.o., zaplacení 100.000,- Kč s příslušenstvím z titulu vydání bezdůvodného obohacení (dále též jen „hlavní řízení“) s odůvodněním, že smlouva o budoucí kupní smlouvě, uzavřená mezi účastníky, je neplatná podle § 49a obč. zák. Poté, co Městský soud v Praze usnesením ze dne 26. 4. 1996, č. j. 18 Co 139/96-59, zrušil vyhovující rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 12. 9. 1995, č. j. 19 C 31/95-39, s tím, že absolutní neplatnost smlouvy o smlouvě budoucí a úspěšnost žalobkyně ve sporu lze dovodit pouze tehdy, jestliže řízení ve věci sporného vlastnického práva k předmětnému pozemku vedené u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 9 C 71/95 skončí tak, že soud žalobě vyhová, byla věc usnesením Městského soudu v Praze ze dne 1. 10. 1996, č. j. 14

Nc 787/96-67, delegována Obvodnímu soudu pro Prahu 6, jež usnesením ze dne 21. 1. 1999, č. j. 11 C 201/96-71, ve spojení s potvrzujícím usnesením Městského soudu v Praze ze dne 30. 8. 1999, č. j. 19 Co 497/99-77, řízení přerušil až do pravomocného skončení řízení ve věci vedené u téhož soudu pod sp. zn. 9 C 71/95. Šlo o řízení, v němž se žalobou ze dne 24. 2. 1995 R. K. starší u Obvodního soudu pro Prahu 6 (sp. zn. 9 C 71/95 - dále též jen „vedlejší řízení“) domáhal proti žalovaným C. U., spol. s.r.o., a R. K. mladšímu určení neplatnosti smlouvy o zajišťovacím převodu vlastnického práva k předmětnému pozemku a jeho vydání. Toto řízení bylo zastaveno pro zánik žalované C. U., spol. s.r.o. v likvidaci (konkurs, který byl prohlášen dne 13. 10. 1999 na její majetek byl dne 6. 4. 2000 pro nedostatek majetku úpadce zrušen). Na základě takto zjištěného skutkového stavu dospěl soud prvního stupně k závěru, že předpoklady odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem - průtahy v řízení - podle zákona č. [58/1969](#) Sb. jsou splněny. Rozhodující pro úspěch žalobkyně ve sporu o vydání bezdůvodného obohacení byl totiž postup soudu ve věci sp. zn. 9 C 71/95, v němž však evidentně došlo k průtahům, a to od 24. 7. 1995, kdy ústní jednání bylo odročeno na neurčito za účelem vypracování znaleckého posudku a znalec byl ustanoven usnesením ze dne 1. 2. 1996, přičemž k vypravení tohoto usnesení kanceláří došlo až 19. 3. 1996, o návrhu na rozšíření žaloby o určení vlastnického práva, došlém soudu dne 10. 12. 1996, bylo rozhodnuto 1. 5. 1998 a spis byl předložen soudu vyšší instance k rozhodnutí o odvolání proti usnesení o připuštění rozšíření žaloby až dne 9. 3. 2000, a v období od 9. 12. 1997, kdy byl soudu doručen doplňující znalecký posudek, zůstal soud nečinný až do června roku 1998 (tento průtah byl 21. 10. 2002 uznán i místopředsedkyní Obvodního soudu pro Prahu 6). Úspěch žalobkyně ve věci vedené pod sp. zn. 11 C 201/96 závisel na postupu soudu ve věci vedené pod sp. zn. 9 C 71/95, a lze jednoznačně uzavřít, že kdyby k průtahům nedošlo, měla by žalobkyně reálnou naději svou pohledávku z bezdůvodného obohacení proti C. U., spol. s.r.o., vydobýt, neboť ze zprávy auditora vyplynulo, že účetní uzávěrka této obchodní společnosti vykazovala k 21. 12. 1997 aktivní bilanci a solventnost vyšší než 100.000,- Kč.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 6. 4. 2006, č. j. 20 Co 16/2006-123, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Zopakoval důkaz obsahem spisu sp. zn. 9 C 71/95 a obsahem zprávy auditora společnosti C. U., spol. s.r.o., provedl důkaz obsahem přílohy k této zprávě auditora a dospěl k závěru, že nelze dovodit příčinnou souvislost mezi nesprávným postupem v řízení, v němž byla žalobkyně v postavení vedlejší účastnice, a vznikem škody v řízení, v němž uplatnila proti C. U., spol. s.r.o., samostatný nárok. Uvedl, že případné průtahy v řízení vedeném pod sp. zn. 9 C 71/95 je nutno posuzovat až od 19. 5. 1996, kdy žalobkyně do tohoto řízení jako vedlejší účastnice vstoupila, a proto je bez významu, zda došlo k průtahům před tímto datem. V období od 10. 12. 1996 (kdy R. K. starší navrhl rozšíření žaloby) do 23. 2. 1998 (kdy byl podán jeho další návrh na připuštění změny žaloby, jež teprve mohla být způsobitelným podkladem pro rozhodnutí v této věci) průtahy v řízení neshledal; ty nastaly teprve v okamžiku, kdy soud usnesením ze dne 24. 8. 1998 změnu žaloby a vstup vedlejší účastnice do řízení připustil, avšak spis s odvoláním předložil odvolacímu soudu k rozhodnutí až dne 9. 3. 2000. Tento průtah ovšem vznik škody nezakládá, neboť v tomto řízení žalobkyně samostatný nárok proti C. U., spol. s.r.o., neuplatnila. I při úvaze o správném postupu, průtahy nezatíženém, v řízení probíhajícím pod sp. zn. 9 C 71/95, pro jehož výsledek bylo řízení vedené pod sp. zn. 11 C 201/96 přerušeno, by podle názoru odvolacího soudu žalobkyně nedosáhla vyhovujícího rozhodnutí před tím, než dlužník C. U., spol. s.r.o., vstoupil do konkursu (13. 10. 1999), ačkoli by jinak žalobkyně nepochybně se svým nárokem uspěla. Navíc byla jmenovaná obchodní společnost podle účetní uzávěrky sestavené k 31. 12. 1998 předložena a splnění závazku na vydání bezdůvodného obohacení by tedy nebylo reálné právě pro její insolventnost, a to i kdyby bylo uvažováno o ukončení řízení ve věci sp. zn. 9 C 71/96 do konce roku 1998 (žalobkyně se mylně domnívá, že bylo pravděpodobné meritorně skončit toto řízení do konce roku 1997).

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, které odůvodňuje podle ustanovení §

241a odst. 2 písm. b) a § 241a odst. 3 o.s.ř. Namítá, že v důsledku přerušení řízení vedeného u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 11 C 201/96 o vydání bezdůvodného obohacení proti společnosti C. U., spol. s.r.o., se rozhodnutí v této věci stalo jak věcně tak i časově závislé na průběhu řízení vedeného u téhož soudu pod sp. zn. 9 C 71/95, a proto průtahy v tomto řízení se nutně a zcela jednoznačně promítly též do řízení o vydání bezdůvodného obohacení (sp. zn. 11 C 201/96) a jsou v příčinné souvislosti se vzniklou škodou, přičemž je zcela nerozhodné, zda tyto průtahy trvaly v době, kdy žalobkyně již měla postavení vedlejší účastnice či nikoli. Má za to, že nebylo nutné vyčkávat výsledku řízení ve věci sp. zn. 9 C 71/95, neboť soud si s ohledem na průtahy v uvedeném řízení mohl předběžnou otázku vlastnického práva k předmětnému pozemku posoudit sám (o takový procesní postup se žalobkyně bezvýsledně snažila), a pokud si soud zvolil toto formalistické hledisko, musí stát nést odpovědnost za vzniklé průtahy v obou řízeních. Vytýká soudu prvního stupně řadu nevhodných postupů (jako mnoho pokusů zaslat R. K. mladšímu soudní obsílky namísto efektivního ustanovení opatrovníka, nesprávné doručování zástupci R. K. staršího, ačkoli bylo soudu z jeho strany včas oznámeno, že R. K. již nezastupuje). Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že v řízení vedeném pod sp. zn. 9 C 71/95 byla rozhodující změna petitu navržena až v podání ze dne 23. 2. 1998, a tvrdí, že prakticky stejný návrh byl žalobcem podán již 7. 6. 1995; proto podmínky pro včasné rozhodnutí v této věci a pro další postup v řízení žalobkyně o vydání bezdůvodného obohacení proti C. U., spol. s.r.o., byly splněny již touto první změnou žaloby. Žalobkyně je dále přesvědčena, že nebyt průtahů v řízení, byla by schopna do konce roku 1997 obdržet od C. U., spol. s.r.o., vysouzenou částku (když sám odvolací soud uznal, že by žalobkyně v tomto sporu byla úspěšná), neboť zpráva auditora stanovila hospodářský výsledek této společnosti k 31. 12. 1997 na 595.000,- Kč. Názor odvolacího soudu o absenci příčinné souvislosti mezi průtahy v řízení a škodou představuje nesprávné právní posouzení věci a nemá ani oporu v provedených důkazech, zejména v připojených spisech. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení, dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., je důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci [dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., který žalobkyně uplatňuje] může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Odpovědnost za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem podle § 18 zákona č. [58/1969](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, jak ji posuzoval odvolací soud, je jednou z forem objektivní odpovědnosti státu (bez ohledu na zavinění), již se nelze zprostit a která je založena na současném splnění tří podmínek: 1) nesprávný úřední postup, 2) vznik škody a 3) příčinná souvislost mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody. Ačkoliv nesprávný úřední postup není v zákoně definován, vychází právní teorie i soudní praxe z toho, že jde o porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu při jeho činnosti, a to i při takových úkonech, které jsou prováděny v rámci činnosti rozhodovací, avšak neodrazí se bezprostředně v obsahu vydaného rozhodnutí. I když na rozdíl od pozdější úpravy (srov. § 13 odst. 1 věta druhá a třetí zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem) není zde pamatováno výslovně na průtahy řízení či nečinnost orgánu státu, odvolací soud v souladu s ustálenou judikaturou (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 804/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura 1/2000 pod č. 4, či rozsudek téhož soudu ze dne 8. 2. 2001, sp. zn. 25 Cdo 38/2000, publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, sv. 2, pod C

181) dovedl, že za nesprávný postup, vedoucí k odpovědnosti státu, je třeba považovat i nevydání či opožděné vydání rozhodnutí (mělo-li být v souladu s uvedenými pravidly správně vydáno či vydáno ve stanovené lhůtě). Za této situace se správně zabýval tím, zda je dán také vztah příčinné souvislosti (vztah příčiny a následku) mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody, která spočívá ve ztrátě možnosti žalobkyně vydobýt pohledávku od jejího dlužníka. O vztah příčinné souvislosti se jedná, vznikla-li škoda následkem nesprávného úředního postupu, tedy je-li nesprávný úřední postup a škoda ve vzájemném poměru příčiny a následku. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává.

V daném případě jde o vztah dvou soudních řízení, z nichž v jednom (hlavní řízení) žalobkyně vystupovala jako účastník řízení, do druhého (vedlejší řízení) pak vstoupila v jeho průběhu jako účastník vedlejší; výsledek vedlejšího soudního řízení byl přitom významný pro posouzení věci v řízení hlavním, neboť šlo o zjištění absolutní neplatnosti právního úkonu uzavřeného na základě zfalšovaného podpisu na plné moci. Je tedy zřejmé, že nelze obě řízení od sebe oddělit, neboť dovedl-li soud v řízení pro žalobkyni hlavním, že vyčká výsledku vedlejšího řízení, přičítají se průtahy tohoto řízení rovněž řízení hlavnímu. Odvolací soud však v této souvislosti část řízení, která trpěla průtahy, odmítl vzít v úvahu na základě závěru, že žalobkyně po určitou dobu účastnicí řízení nebyla. Jde o závěr nesprávný, neboť ustanovení § 18 zákona č. 58/1969 Sb. nevymezuje oprávněný subjekt účastenstvím v řízení, jak tomu činí např. ustanovení § 2, které u druhé formy odpovědnosti státu za nezákonné rozhodnutí naopak na principu účastenství staví. Podle § 18 však není okruh oprávněných osob omezen (ostatně pozdější ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb. již dokonce výslovně uvádí, že právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda, tedy kdokoliv bez ohledu na svou účast v řízení) a úvaha, že o průtazích lze v řízení uvažovat až od okamžiku, kdy se žalobkyně stala vedlejší účastnicí, je restriktivním výkladem, který není v souladu s dikcí zákona. Stejně tak nelze opomenout nepochybný průtah v řízení od 24. 8. 1998 do 9. 3. 2000 jenom proto, že žalobkyně v řízení, v němž vystupovala jako vedlejší účastnice, neuplatňovala žádný nárok. Konečně je třeba poukázat i na soudem prvního stupně konstatovaný průtah v době od 9. 12. 1997 do června roku 1998, který odvolací soud nevzal v úvahu.

Kromě toho, že při posuzování, zda žalobkyně v důsledku délky řízení pozbyla reálné možnosti vymoci pohledávku od svého dlužníka, odvolací soud nepřihlédl k průtahům od 24. 7. 1995 do 19. 3. 1996, od 9. 12. 1997 do června 1998 a od 24. 8. 1998 do 9. 3. 2000, dovedl navíc, že ve vedleším řízení teprve změna žaloby ze dne 23. 2. 1998 založila způsobilý podklad pro rozhodnutí ve věci. Přehlédl přitom ovšem, že pro hlavní řízení byl významný závěr o absolutní neplatnosti smlouvy o zajišťovacím převodu vlastnického práva, která musela znamenat i neplatnost budoucí kupní smlouvy mezi žalobkyní a jejím dlužníkem, aniž by pro hlavní řízení bylo podstatné, zda a kdy byl ve vedleším řízení upraven žalobní petit tak, aby odpovídal procesním požadavkům na určovací žalobu. Jinak by ani nebyl na místě postup soudu v hlavní věci, který na výsledek sporu čekal na základě pokynu svého odvolacího soudu ze dne 26. 4. 1996, tj. ještě z doby před zmíněnou změnou žaloby. Tyto časové souvislosti nelze klást k tíži žalobkyně a je třeba je zohlednit při posouzení, k jakému datu přibližně mělo být řízení skončeno při řádném průběhu, netrpělo-li by průtahy. Závěr odvolacího soudu, že se tak nemohlo stát dříve než 31. 12. 1998 (k tomuto datu dovedl předlužení dlužníka), nelze z těchto důvodů považovat za dostatečně podložený, jestliže k podstatné většině zjištěných průtahů nepřihlédl.

Jestliže posouzení existence vztahu příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem soudu spočívajícím v průtazích řízení, a vznikem škody není v rozsudku odvolacího soudu správné, je dovolání z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 241 odst. 2 písm. b) o.s.ř. důvodné. Dovolací soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2 věta za středníkem o.s.ř.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)